COFNODION CYFARFOD Y PWYLLGOR TROSOLWG A CHRAFFU A GYNHALIWYD AR FFURF HYBRID YN SIAMBR Y CYNGOR - Y SWYDDFEYDD DINESIG, STRYD YR ANGEL, PEN-Y-BONT AR OGWR, CF31 4WB AR DDYDD IAU, 25 GORFFENNAF 2024 AM 10:00

Yn bresennol

Cynghorydd F D Bletsoe – Cadeirydd

RM Granville

Yn Bresennol yn Rhithiol

J P D Blundell	H J David	S J Griffiths	RL Penhale-Thomas
T Thomas	A Williams	AJ Williams	E D Winstanley

Ymddiheuriadau am Absenoldeb

GH Haines a M L Hughes

Claire Marchant - Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant

Gwahoddedigion

Cynghorydd John Spanswick	Arweinydd
Cynghorydd Jane Gebbie	Dirprwy Arweinydd / Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdeithasol, Iechyd a Lles
Councillor Eugene Caparros	Aelod Cabinet dros Adnoddau (Rhannu Swydd)
Cynghorydd Paul Davies	Aelod Cabinet dros Newid yn yr Hinsawdd a'r Amgylchedd
Cynghorydd Melanie Jayne	Aelod Cabinet dros Adnoddau (Rhannu Swydd)
Cynghorydd Neelo Farr	Aelod Cabinet dros Adfywio, Datblygiad Economaidd a Thai

Mark Shephard	Prif Weithredwr
Carys Lord	Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid
Lindsay Harvey	Cyfarwyddwr Corfforaethol - Addysg, Blynyddoedd Cynnar a Phobl Ifanc
Janine Nightingale	Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau

Jackie Davies	Pennaeth Gofal Cymdeithasol Oedolion
Paul Miles	Rheolwr Grŵp - Adnoddau Dynol a Datblygiad Sefydliadol
Martin Morgans	Pennaeth Perfformiad a Gwasanaethau Partneriaeth
Kate Pask	Rheolwr Perfformiad Corfforaethol

Swyddogion:

Lucy Beard	Swyddog Craffu
Stephen Griffiths	Swyddog Craffu Dros Dro/ Swyddog Gwasanaethau Democrataidd - Pwyllgorau
Michael Pitman	Swyddog Cymorth Technegol – Gwasanaethau Democrataidd

Datganiadau o Fuddiant

Cyng F D Bletsoe – Eitem Agenda 5 – Personol – Llywodraethwr Ysgol – Ysgol Heronsbridge
Cyng HJ David – Eitemau Agenda 5,6,7,8 a 9 – Rhagfarnol – yn flaenorol yn Arweinydd y Cabinet yn gwneud penderfyniadau hyd at fis Mai 2024.
Cyng JPD Blundell – Eitemau Agenda 5,6,7 ac 8 – Rhagfarnol – yn flaenorol yn Arweinydd y Cabinet yn gwneud penderfyniadau hyd at fis Mai 2024.
Cyng AJ Williams – Eitemau Agenda 5, 6 a 7 – Personol – Llywodraethwr Ysgol – Ysgol Gynradd Coety.
Cyng ED Winstanley – Eitemau Agenda 6, 7 a 8 – Personol – Cyflogaeth – Ymddiriedolaeth Ddiwylliannol Awen.

Cyng J Gebbie – Eitem Agenda 5 – Personol – Llywodraethwr Ysgol – Ysgol Gynradd Mynydd Cynffig.

114. Penodi Cadeirydd

Penderfyniad	PENDERFYNWYD: Penodwyd F D Bletsoe yn Gadeirydd.
Dyddiad y Penderfyniad	25 Gorffennaf 2024

115. Cymeradwyo Cofnodion

Penderfyniad	PENDERFYNWYD: Derbyn cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Trosolwg Corfforaethol a Chraffu a gynhaliwyd ar 21 Mawrth 2024 fel rhai gwir a chywir.

Dyddiad y Penderfyniad	25 Gorffennaf 2024

116. Alldro Cyllideb Refeniw 2023-24

Penderfyniad	PENDERFYNWYD: Ar ôl ystyriaeth fanwl a thrafodaethau gyda Swyddogion ac Aelodau'r Cabinet, gwnaeth y Pwyllgor yr argymhellion canlynol a cheisiadau am ragor o wybodaeth: **Argymhellion** 1. Cafwyd **argymhelliad** gan y Pwyllgor, yn ychwanegol i sicrhau arbedion sylweddol mewn gwariant refeniw, dylid rhoi ystyriaeth i roi rheolaeth ar, ac ail-flaenoriaethu, gwariant cyfalaf; a thra bod yna werth o bosib mewn cyflwyno moratoriwm ar brosiectau cyfalaf newydd, mae'n bwysig hefyd peidio colli'r cyfleoedd am gyllid grant, y cyfle i fuddsoddi mewn prosiectau ysgolion, neu ariannu gwaith hanfodol. 2. Cafwyd **argymhelliad**, o ystyried y diffyg sylweddol ar gyfer Digartrefedd, y dylid ystyried dull gwahanol o bosib, gan gynnwys sbardun anreddfol o gyfalaf, i roi'r gyllideb yn ôl ar y trywydd cywir. 3. Mynegwyd pryderon ymhlith yr aelodau ynghylch a yw'r Cynllun Gweithredu Pum Pwynt tyn ateb boddhaol i'r sefyllfa bresennol gan **argymell** y dylid cael diweddariad ar y gweithrediadau o'r pum pwynt fel adroddiad i'r pwyllgor craffu mewn cyfarfod yn y dyfodol agos o'r COSC. **Gwybodaeth Ychwanegol** 4. Trafododd yr aelodau bod angen gwerthuso'r sefyllfa gyllidol yn ofalus o ran yr arian wrth gefn sydd ar gael i'r Cyngor, a thra bod y Cyngor wedi bod yn ofalus iawn wrth gronni'r arian wrth gefn yn y gorffennol, adnodd prin iawn ydynt yn y sefyllfa sydd ohoni, ac mae hi'n bwysig iawn cyfyngu ar y graddau y bydd y Cyngor yn ddibynnol ar yr arian wrth gefn wrth geisio sicrhau cyllideb gytbwys eleni. **Gofynnodd** y Pwyllgor am grynodeb o'r sefyllfa bresennol o'r arian wrth gefn gan y Prif Swyddog - Cyllid, Tai a Newid. 5. Trafododd yr aelodau ei bod hi'n dod yn fwyfwy anodd i wahanu'r cyllidebau refeniw a chyfalaf gan fod pwysau ar y ddwy gyllideb a bod un yn effeithio ar y llall. **Gofynnodd** y Pwyllgor am fanylion sefyllfa bresennol y prosiectau cyfalaf gan y Prif Swyddog - Cyllid, Tai a Newid, gan gynnwys y rhai sydd wedi'u hymrwymo'n gytundebol ac felly'n amhosib eu hail-flaenoriaethu.

Dyddiad y Penderfyniad	25 Gorffennaf 2024

117. Monitro Cyllideb 2024-25 - Rhagolwg Refeniw Chwarter 1

Penderfyniad	PENDERFYNWYD: Ar ôl ystyriaeth fanwl a thrafodaethau gyda Swyddogion ac Aelodau'r Cabinet, gwnaeth y Pwyllgor yr argymhellion canlynol a cheisiadau am ragor o wybodaeth: **Argymhellion** 6. O ystyried alldro'r gyllideb ar gyfer 2023-24 a'r rhagolygon sy'n dod i'r amlwg ar gyfer refeniw 2024-25, **argymhellodd** y Pwyllgor y dylid gwerthuso gwytnwch y broses o osod y gyllideb bresennol, a hynny ar frys. 7. O gofio'r pwysigrwydd o beidio â gorfod cyflwyno hysbysiad Adran 114 yn y dyfodol, **argymhellodd** y Pwyllgor y dylid rhoi ystyriaeth i benodi 'comisiynwyr mewnol' i reoli cyllidebau rhai cyfarwyddiaethau neilltuol. 8. Y difffygion cyllideebol mewn ysgolion - mae 75% ohonynt mewn diffyg ac mae'r cyfanswm ychydig dros £5 miliwn – ac maent yn risg gorfforaethol i'r Cyngor. Gan mai gwirfoddolwyr yw llywodraethwyr ysgolion, ac o ystyried baich eu cyfrifoldebau, mae angen gwella'r cymorth a roddir iddynt. O ganlyniad, **argymhellodd** yr Aelodau y canlynol: a. Mae gwir angen archwilio'r set sgiliau angenrheidiol ac anghenion hyfforddiant llywodraethwyr yr ysgolion. b. A oes ffyrdd y gellid gwella'r gefnogaeth a ddarperir i lywodraethwyr ysgolion drwy wneud defnydd o unigolion sydd wedi cael rolau arweinyddol proffesiynol mewn ysgolion gan felly ddeall beth ellid ac y dylid ei wneud. c. Dylid felly ddefnyddio'r ystyriaeth honno drwy roi gwahoddiad i lywodraethwyr ysgolion i arsylwi ac yn achlysurol gyfrannu i gyfarfodydd o SOSC 1. d. Y dylai'r Cyfarwyddwr Corfforaethol - Addysg, Blynyddoedd Cynnar a Phobl Ifanc baratoi briffiad i lywodraethwyr ysgolion (fel y rhai a ddarperir i benaethiaid) i'w helpu i ddeall y cyd-destun ehangach o'u swydd mewn sefyllfa gyllidol heriol.

	9. O ystyried y risg gorfforaethol ynghlwm â'r sefyllfa gyllidol mewn ysgolion, **argymhellodd** y Pwyllgor bod yna angen brys i ystyried statws y mater hwn fel rhan o'r Gofrestr Risg ac a ddylid gofyn i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol (RIAS) ei ymchwilio. 10. O ystyried y bydd y Cyngor yn derbyn, ar y gorau, setliad ariannol gwastad (sy'n cynrychioli 3% o leihad yn y gyllideb refeniw) gan Lywodraeth Cymru eleni, **argymhellodd** yr Aelodau y dylai'r Cadeirydd ysgrifennu at Lywodraeth Cymru i nodi'r pryderon ynghylch hyn ac i ofyn am fwy o wybodaeth ar eu dull at y dyfodol wrth gyllido llywodraethau lleol. **Gwybodaeth Ychwanegol** 11. **Gofynnodd** y Pwyllgor i astudiaethau achos o werth ymyrraeth gynnar mewn gofal oedolion a phlant, gael eu rhannu rhwng aelodau o'r Pwyllgor. 12. **Gofynnodd** y Pwyllgor am sesiwn friffio holl-aelodau ar Ran 9 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, sy'n mynnu bod awdurdodau lleol yn gwneud trefniadau i hyrwyddo gwaith cydweithredol gyda'u partneriaid perthnasol ac eraill, mewn perthynas ag oedolion sydd ag anghenion gofal a chymorth, a gofalwyr a phlant.
Dyddiad y Penderfyniad	25 Gorffennaf 2024

121. Perfformiad Diwedd y Flwyddyn Chwarter 4, 2023-24

Penderfyniad	PENDERFYNWYD: Ar ôl ystyriaeth fanwl a thrafodaethau gyda Swyddogion ac Aelodau'r Cabinet, gwnaeth y Pwyllgor yr argymhellion canlynol a cheisiadau am ragor o wybodaeth: **Argymhellion** 13. **Argymhellodd** y Pwyllgor, yn sgil y sefyllfa gyllidebol argyfyngus, bod angen ystyried fel mater o frys y cydbwysedd priodol rhwng sicrhau arbedion cynaliadwy, a pherfformiad.

	14. Mynegodd y Pwyllgor bod salwch staff, problemau wrth recriwtio ac ymddeoliadau cynnar yn parhau'n risgiau i'r Cyngor, yn enwedig pan fydd prinder staff ac achosion o salwch yn bodoli law yn llaw, ac **argymhellodd** y dylid rhoi ystyriaeth i effaith y rhain ar y cyd er mwyn ceisio osgoi problemau difrifol posib. 15. **Argymhellodd** y Pwyllgor bod angen cyhoeddi gwybodaeth gadarnhaol ynghylch perfformiad pan fydd newyddion da yn codi. 16. **Argymhellodd** y Pwyllgor bod angen ar frys i'r Cabinet ac Uwch Swyddogion gynnal ymarfer pwrpasol, trylwyr a strategol i adnabod y blaenoriaethau pwysicaf – wrth waredu neu ohirio y rhai llai pwysig. 17. **Argymhellodd** y Pwyllgor bod angen adolygu'r nifer o amcanion llesiant, ynghyd â'r dangosyddion perfformiad cysylltiedig, a bod angen rhestr gyfyngedig iawn o flaenoriaethau i allu llywio'r gwaith o wneud penderfyniadau.
Dyddiad y Penderfyniad	25 Gorffennaf 2024

119. Hunanasesiad 2023/24

Penderfyniad	<u>PENDERFYNWYD:</u> Ar ôl ystyriaeth fanwl a thrafodaethau gyda Swyddogion ac Aelodau'r Cabinet, gwnaeth y Pwyllgor yr argymhellion: **<u>Argymhellion</u>** 18. O ystyried bod yna amryw o ddangosyddion perfformiad o fewn yr amcan llesiant cyntaf, Diogelu ein Rhai Mwyaf Bregus, lle mae'r perfformiad yn anfoddhaol neu ddim yn dda iawn, **argymhellodd** y Pwyllgor bod angen ymdrin â'r rhain fel mater o frys. 19. **Argymhellodd** y Pwyllgor, gan fod rhai o'r Dangosyddion Perfformiad – mewn perthynas â digartrefedd er enghraifft - wedi dod o Lywodraeth Cymru ac yn anaddas bellach yn sgil newidiadau mewn deddfwriaeth, y byddai hi'n briodol i swyddogion gysylltu â Llywodraeth Cymru i weld a fyddent yn fodlon ystyried eu hadolygu, ac y byddai canlyniad y trafodaethau hynny'n cael eu rhannu â'r Aelodau mewn cyfarfod yn y dyfodol agos.

	20. **Gofynnodd** y Pwyllgor i Aelodau o'r Cabinet gael eu gwahodd i'r cyfarfod nesaf o'r Pwyllgor ar 9 Medi 2024, i gael trosolwg o'u hymagwedd strategol a'u blaenoriaethau ar gyfer y flwyddyn sydd o'n blaenau.
Dyddiad y Penderfyniad	25 Gorffennaf 2024

120. Enwebu Hyrwyddwr Rhianta Corfforaethol

Penderfyniad	PENDERFYNWYD: Bod y Cynghorydd Alex Ulberini-Williams yn cael ei enwebu i gynrychioli'r Pwyllgor Trosolwg Corfforaethol a Chraffu fel unigolyn gwahoddedig i gyfarfodydd Pwyllgor y Cabinet ar faterion Rhianta Corfforaethol.
Dyddiad y Penderfyniad	25 Gorffennaf 2024

121. Enwebiadau Cyd-bwyllgor Trosolwg a Chraffu Bwrdd Gwasanaeth Cyhoeddus Cwm Taf Morgannwg.

Penderfyniad	PENDERFYNWYD: Bod pryderon wedi eu crybwyll gan Aelodau am y Cyd-bwyllgor Trosolwg a Chraffu a Bwrdd Gwasanaeth Cyhoeddus Cwm Taf Morgannwg. Wrth gydnabod eu cyfrifoldebau dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol i ddwyn y PSB i gyfrif a nodi bod budd mewn sicrhau bod yna ddull cydweithredol gydag awdurdodau lleol eraill, rhaid edrych ar allbwn y PSB oherwydd ymddengys nad oes unrhyw beth o sylwedd y gall JOSC ei graffu. Cytunwyd na fyddai unrhyw Aelodau yn cael eu henwebu yn y cyfarfod hwn ac y byddai Swyddogion yn cyflwyno pryderon y Pwyllgor ac yn ceisio amlygu gwelliannau y gellid eu gwneud er mwyn sicrhau y byddai hi o fudd i Aelodau fod yn rhan o'r JOSC.
Dyddiad y Penderfyniad	25 Gorffennaf 2024

122. Diweddariad ar y Flaenraglen Waith

Penderfyniad	PENDERFYNWYD: Bod y Pwyllgor yn cymeradwyo ei Flaenraglen Waith yn Atodiad A gan nodi'r Daflen Weithredu Monitro Argymhellion i olrhain ymatebion i Argymhellion y Pwyllgorau a wnaed mewn cyfarfodydd blaenorol yn Atodiad B. Fel y cynghorwyd, y byddai'r Blaenraglenni Gwaith ar gyfer y tri Phwyllgor Trosolwg Pwnc a Chraffu yn cael eu cyflwyno yn y cyfarfod nesaf o'r Pwyllgor. Bod angen edrych ar frys ar berfformiad y Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl a gwnaed gais am adroddiad. Y dylid adolygu'r Cynllun Gweithredu Pum Pwynt gan adrodd arno mewn cyfarfod yn y dyfodol agos o'r COSC.
Dyddiad y Penderfyniad	25 Gorffennaf 2024

123. Eitemau Brys

Penderfyniad	PENDERFYNWYD: Dim
Dyddiad y Penderfyniad	25 Gorffennaf 2024

Er mwyn edrych ar y drafodaeth bellach a gafwyd ar yr eitemau uchod, cliciwch y ddolen hon.

Daeth y cyfarfod i ben am 13:48.